

CARACTERISTICA ECONOMIEI BAZATE PE CUNOAȘTERE ȘI NECESITATEA DEZVOLTĂRII REPUBLICII MOLDOVA ÎN CONTEXTUL EI

**VALERIU DOGA, doctor habilitat,
profesor universitar, IEFS
IULITA BÎRCĂ,
cercetător științific stagiar, IEFS**

În prezentul articol se propune o viziune a esenței și a caracteristicii economiei bazate pe cunoștințe. Sunt expuse păreri și aspecte asupra acestui concept, în funcție de esență și necesitate de dezvoltare și promovare.

Cuvinte cheie: informație, cunoștințe, economia bazată pe cunoștințe, economie națională.

Introducere

De a lungul anilor, grație contribuției majore a revoluției tehnico-științifice, a progresului economic, și a globalizării, nevoile societății s-au extins într-o măsură considerabilă, încât au deviat de la strict-necesarele nevoi fiziologice. Deoarece, realizându-și aceste nevoi care îi asigură continuitatea vieții pe pământ, omul a început să tindă spre atingerea unor orizonturi noi, și anume în mod special el a simțit nevoia de autorealizare, de cunoaștere, „dorița de fi mai puternic decât alții”, de a fi motivat la justa valoare de către angajatori pentru aptitudinile sale profesionale, unde nemijlocit pentru îndeplinirea acesteia, el a considerat evidentă nevoia de a fi informat, de a ști, de a cunoaște, astfel încât în baza informației și a cunoștințelor acumulate să poată lua decizii corecte, decizii importante care să îi aducă apreciere din partea celorlalți, satisfacție morală de la munca depusă și să îi înfrumusețeze viața contemporană.

Aceste nevoi, au condus direct la accelerarea ritmului de dezvoltare al tehnologiilor informației și telecomunicațiilor, încât accesul la date și informații a devenit tot mai ușor de realizat, unde deja se pune doar problema de a cunoaște tot mai mult, de a ști cum să folosești imensitatea de informații pe care o poți avea la un moment dat. Deoarece nu este îndeajuns doar „să fii înconjurat de multă informație”, dar mai este necesar să știi și cum să o utilizezi, căci cert este faptul că *informația are valoare doar pentru cel care știe ce să facă cu ea: unde să o caute, cum să o aleagă, cum să aprecieze informația pe care a obținut-o, și evident cum să o utilizeze.* Așadar,

⇒ **informația** este ceva extern, care se pune la dispoziția noastră;

⇒ **cunoștința** în schimb, este o dezvoltare internă, un avans făcut nouă înșine, o îmbogățire a existenței noastre practice, o potență a capacității noastre operative [3, p. 13].

Astfel în prezent, atât în societate cât și în viața economică, o atenție tot mai mare se acordă cunoștințelor. În acest sens, întreprinderile se axează într-o măsură considerabilă pe atragerea personalului inteligent, abil și ingenios care dispun de un ansamblu mare de cunoștințe, căci realmente se consideră că cea mai valoroasă resursă a întreprinderii – *cunoștințele* – aparțin anume angajaților, iar orice activitate imediată a angajaților influențează managementul/economia bazat(ă) pe cunoștințe [2, p. 5], iar „economia nouă”, actualmente, capătă o atenție tot mai mare din partea managerilor. Căci, s-a demonstrat că pentru un progres și o dezvoltare eficientă, respectiv sunt necesare reforme economice, care vor contribui mai apoi la globalizarea producției/serviciilor și a comerțului, dar cert este faptul, că toate acestea se pot implementa doar dacă există un cadru favorabil pentru identificarea și înțelegerea mecanismelor și interacțiunilor care fac posibilă practicarea unui *management* eficient, *bazat pe cunoștințe* [1, p. 143].

Conținutul de bază

Managementul cunoașterii apare ca concept și definiție în S.U.A. la sfârșitul anilor '90, înființându-se și instituții care studiază ramura dată, ca IKMI¹. Astfel, în opinia instituției date, conceptul de management al cunoașterii poate fi privit din două aspecte:

⇒ *Ca cunoaștere tactică* – ceea ce e în mentalitatea oamenilor, invizibil și cuprinde: experiență, educație, sentimente, motivație și personalitate.

⇒ *Cunoașterea explicită* – documente scrise sau sub forma electronică, manuale, prezentări vizuale etc. [www.wikipedia.com].

Este de menționat, că unul dintre primii economiști de seamă care a subliniat importanța orientării spre cunoștințe ca și resursă fundamentală, și care a contribuit într-o măsură esențială la apariția conceptului de „Managementul cunoașterii/Economia bazată pe cunoaștere”, este **Peter Drucker** care afirmă că,

¹ International Knowledge Management Institute. S.U.A.

⇒ **„cunoștințele au devenit resursa, în loc de o resursă”** [9].

Astfel, *cunoașterea* a marginalizat capitalul și forța de muncă pentru a deveni ea unicul factor de producție: „activitățile de bază care creează bogăția nu va mai fi nici alocarea de capital spre utilizarea productivă nici „munca propriu-zisă”, valoarea este acum creată de „*productivitate*” și „*inovare*”, ambele fiind aplicații ale cunoștințelor în procesul muncii” [4, p. 40]. Tot aici, este de menționat că, în așa mod, munca tinde să se bazeze atât cantitativ, cât și calitativ, predominant pe *informații* și *cunoștințe*, intelectualizându-se. Munca intelectuală devine predominantă în totalitatea activităților economice aducându-și contribuția decisivă la obținerea performanțelor de către întreprinderi [6, p. 25].

Astfel, **Karl-Erik Sveiby** [5], profesor finlandez al disciplinei de Managementul Cunoașterii la Hanken Business School din Helsinki, considerat însăși „**părintele managementului cunoașterii**”, susține opinia lui P. Drucker și ideea cu referire la faptul că munca se bazează pe informații și cunoștințe, și contribuie la definirea managementului cunoașterii/economiei bazate pe cunoaștere privită din prisma a două curente existente de opinie, conform cărora [3, p. 17],

- unul se concentrează pe **cunoștință**, și combinând definiția lui **Nonaka Ikujiro** și a lui **Sveiby Karl-Erik**, conceptului de management al cunoașterii/economia bazată pe cunoaștere i s-a atribuit următoarea definiție:

„*valoarea cunoștinței iese la iveală atunci când sunt puse în mișcare diferitele ei forme*”.

- iar cel care se focalizează pe **informație**, consideră că:

„*valoarea cunoștinței iese la iveală atunci când aceasta este făcută explicit, sub forma informației*”

Profesorul american **Neil Malhotra**, consideră că,

„*Managementul cunoașterii furnizează elementele necesare în rezolvarea problemelor critice legate de adaptarea organizației, supraviețuire și competență pentru a face față schimbărilor care au loc în mediu. El cuprinde în esență procesele organizaționale care caută o combinativă sinergistică între date, capacitatea de procesare a informației pe care o au tehnologiile informatice și capacitatea oamenilor de a crea și inova*” [3, p. 17].

Ovidiu Nicolescu, abordează mai larg și mai profund problematica managementului bazat pe cunoștințe, definindu-l, firesc, în primul rând, ca știință, apoi ca activitate practică, ca obiect, funcții și principii și ca implicații în componentele sistemului de management al organizației.

⇒ Managementul bazat pe cunoștințe, ca **știință**, în accepțiunea menționată, constă în „*studierea proceselor și relațiilor manageriale bazate pe cunoștințe, în descoperirea legităților care le guvernează și în conceperea de noi sisteme, metode, tehnici etc., în vederea creșterii performanțelor și funcționalității organizațiilor, valorificând marile valori ale cunoștințelor*”.

⇒ Managementul bazat pe cunoștințe, ca **practică**, în aceeași accepțiune, constă în „*utilizarea cunoștințelor, prin care se asigură o valorificare superioară, comparativ cu perioada precedentă, cu multiple valențe ale cunoștințelor*” [7].

Specialistul în științe economice **Thomas Stewart** abordează mult mai profund economia bazată pe cunoștințe. Astfel, el precizează că,

⇒ „*economia bazată pe cunoștințe are în vedere banii, în contextul cumpărării, producerii și vânzării cunoștințelor*”.

Economia bazată pe cunoștințe se fundamentează pe capitalul intelectual, care nu se referă – așa cum s-a arătat deja – la boom-ul irațional al acțiunilor companiilor focalizate pe Internet și nici la exagerările privind web-urile și tehnologiile de vârf. Cunoștințele pe care se bazează noua economie sunt tot atât de importante pentru firmele cu un nivel tehnic scăzut, organizațiile nonprofit, agențiile guvernamentale, ca și pentru firmele focalizate pe tehnica de vârf. În acest sens este citat **fostul președinte al General Electric, Jack Welsh**, care afirma: „*o idee bună nu se rezumă la o idee din biotehnologie. O idee bună este să te ocupi de un proces care necesită o durată de 6 zile și să-l reduci la o singură zi. Noi obținem creșteri ale productivității muncii de 6-7% în cea mai mare parte cu astfel de idei. Fiecare persoană poate să aibă o asemenea contribuție*”.

După cum observăm din cele menționate, definiția lui **Stewart** evidențiază faptul că, în economia bazată pe cunoștințe elementul economic reflectat în situația în prim plan a performanțelor economice, rămâne esențial. Ceea ce se schimbă este fundamentul obținerii acestor performanțe economice [8, p. 19].

În fine, cuprinzând într-un ansamblu opiniile specialiștilor din domeniu cu referire la conceptul de *Economia bazată pe cunoaștere/Managementul cunoașterii*, în continuare, pentru o înțelegere mai profundă, vom reda caracteristicile acestui tip de economie printr-o reprezentare grafică (vezi Figura 1).

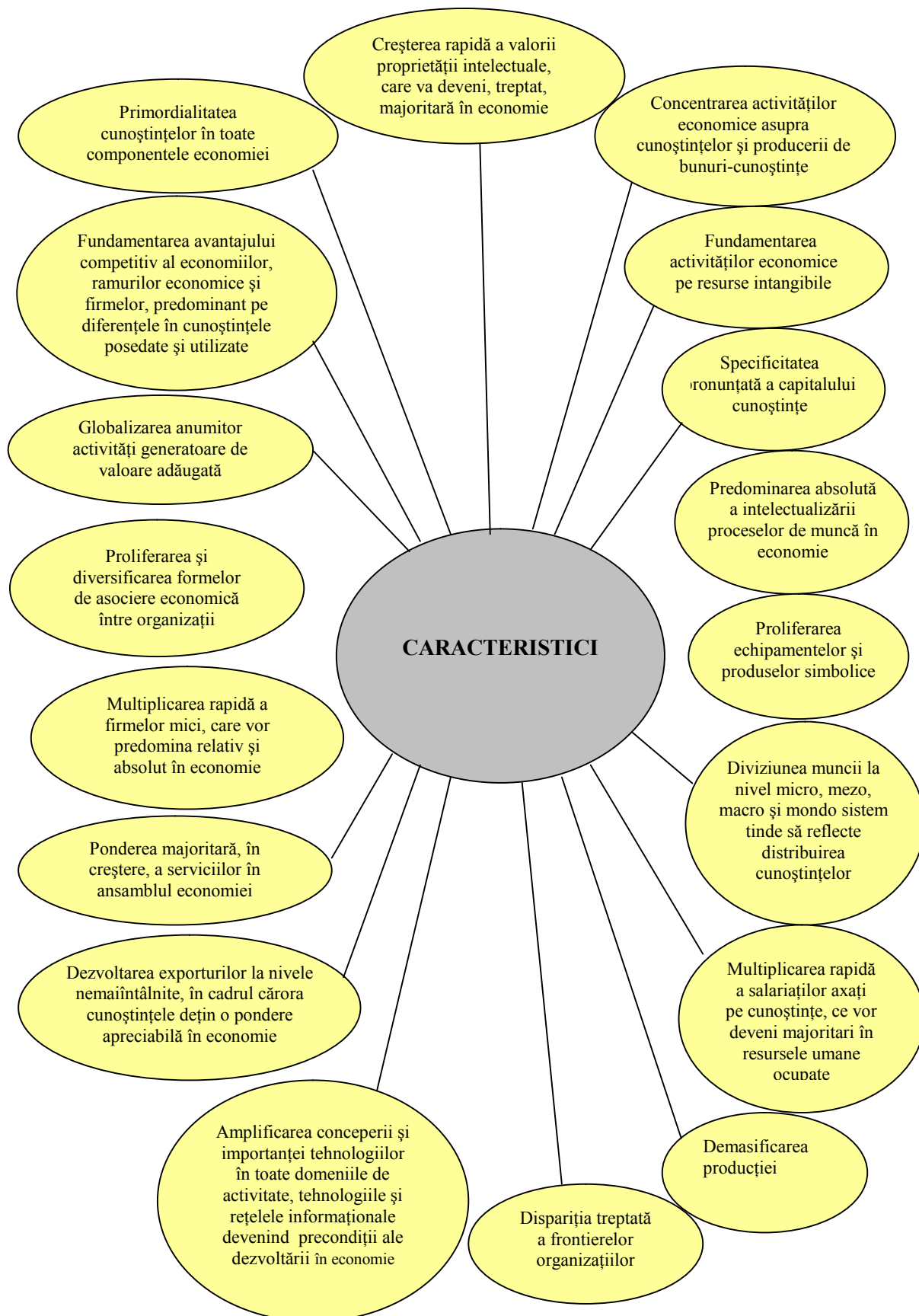

Fig. 1. Principalele caracteristici ale economiei bazate pe cunoștințe

Sursa: Prelucrată de către autor după [8, p. 58].

Necesitatea dezvoltării ei în RM – generarea și exploatarea de cunoștințe, respectiv de cunoaștere, au devenit la ora actuală surse vitale ale creșterii bunăstării pe plan global, iar statele lumii și organizațiile

sunt conștiente de lucrul acesta. *Cunoașterea* reprezintă, de asemenea, elementul central ce determină competitivitatea. În consecință, statele lumii, în special cele dezvoltate, se preocupă de generarea sistematică a cunoașterii, dezvoltând sisteme naționale și interacțiuni internaționale tot mai sofisticate. În organizațiile din societatea contemporană, cunoștințele reprezintă o nouă categorie de resurse considerate a fi mult mai complexe, dificil de evaluat și eficiente, comparativ cu celelalte categorii de resurse.

Sub impactul cunoștințelor se produc modificări cantitative, calitative și structurale în toate celelalte categorii de resurse. Organizațiile societății informaționale aduc o nouă viziune în ce privește modul de abordare și valorizare a resurselor umane, considerate un activ strategic și de participare a acestora la viața organizațională. Cultura organizațională specifică acestor organizații este orientată spre performanță, promovează încrederea în oameni și în abilitățile lor, cultivarea respectului pentru angajați și loialitatea față de aceștia, încurajează libertatea de acțiune și inițiativa angajaților, asumarea de responsabilități complexe, orientarea spre munca în echipă, învățarea continuă și deschiderea față de nou, față de schimbare. Într-un astfel de mediu, în care sunt valorizate creativitatea și calitatea și nu cantitatea, angajații sunt stimulați și puternic motivați spre succes, spre obținerea ***performanțelor de excepție***.

Concluzii

Productivitatea cunoașterii urmează să fie factorul determinant al poziției competitive al unei firme, al unei industrii, al unui alt domeniu din cadrul societății, al unei întregi țări. Nici o țară, nici o sector/industrie sau firmă nu are un avantaj sau dezavantaj „natural”. Singurul avantaj pe care îl poate avea este abilitatea de a exploata cunoștințele care există pretutindeni [3, p. 16]. Capitalul uman, ca și componentă a resurselor umane, este astăzi apreciat ca fiind cel mai valoros activ la nivel organizațional sau național, iar educația și formarea profesională continuă a resurselor umane este unanim apreciată în prezent ca o componentă esențială a strategiilor de dezvoltare ale statelor lumii. Ea reprezintă un factor major pentru creșterea economică continuă și susținută, pentru sporirea competitivității și ocuparea forței de muncă.

Referințe bibliografice

1. BADRUS, G., RĂDĂCEANU, E. Globalitate și Management. București: Editura All Beck, 1999. 232 p.
2. STANIEWSKI, M. W. Human Resources Architecture of European Union. New Membre Country: case of Poland, in Problems and Perspectives. In: Management. 2006, vol. 4, Issue 2, pp. 1-17.
3. MUNTEAN, Mihaela, DANAIATA, Doina, MARGEA, Camelia. Managementul cunoștințelor în societatea bazată pe cunoaștere. In: Informatica Economică. 2001, nr. 2 (18), pp. 13-22. ISSN 1453-1305.
4. DRUCKER, Peter F. Post-Capitalist Society. Oxford: Butterworth Heinemann, 1993. 198 p.
5. SVEIBY, Karl-Erik. Consultant & Professor in Knowledge Management. [Accesat 3.05.2012]. Disponibil: <http://www.gurteen.com/gurteen/gurteen.nsf/id/karl-erik-sveiby>.
6. Intrarea în era economiei bazate pe cunoaștere. Partea a II-a. [Accesat 3.05.2012]. Disponibil: <http://www.scribd.com/doc/6719626/Intrarea-in-Era-Economiei-Bazata-Pe-Cunoastere>.
7. BOGDAN, Ioan. Economia, organizația și managementul bazate pe cunoaștere. [Accesat 14.05.2012]. Disponibil: <http://www.scribube.com/economie/ECONOMIA-ORGANIZATIA-SI-MANAGE351111723.php>.
8. NICOLESCU, O. Organizația și managementul bazat pe cunoaștere. București, 2009. 120 p.
9. DRĂGĂNESCU, Mihai. Cultura și societatea cunoașterii. 13 p. [Accesat 21.05.2012]. Disponibil: <http://www.racai.ro/~dragam/CULTURA&SC.pdf>.